

F. L. Holbøll var et skattet medlem af kredsen omkring Rahbeks og Oehlen-schlägers. Selv om han i og for sig er fyldigt beskrevet, skal det dog anføres, at arkivet fra Det kongelige danske landhusholdningsselskab i Erhvervsarkivet har ikke mindre end 14 sager, i hvilke han har medvirket. Disse er ikke benyttede.

De mest interessante træk rummer imidlertid nok det tredje afsnit, der som hovedperson har Carl Peter Holbøll, søn af F. L. H. Han var 1825—28 og 1828—56 inspektør for henholdsvis Nord- og Sydgrønland og gjorde et stort arbejde deroppe både som embedsmand og naturforsker. Zoologisk museum skylder ham store dele af sine samlinger af arktiske dyrearter.

C. Th. Holbøll har bygget sin bog på omfattende studier i offentlige arkiver, som han har suppleret med et tilsyneladende ikke lille familiearkiv. Det er synd, at han ikke har gennemført kildehenvisninger; hans udmærkede arbejde ville have vundet i almen værdi derved.

Finn H. Lauridsen.

Kniplingskræmmer Jens Wulffs dagbog. I uddrag ved Peter Kr. Iversen. (Historisk samfund for Sønderjylland, 1955). 304 s.

Kniplingskræmmer Jens Wulff (1774—1858) i Brede var en af den slesvigske vesteregns mest ansete og indflydelsesrige mænd i første halvdel af 1800-tallet. Gennem mere end et halvt århundrede nedfældede han i en række dagbøger sit livs hændelser og sit syn på mennesker og begivenheder. Disse dagbøger er for størstedelens vedkommende bevaret, og fyldige uddrag af dem, dækkende kosakvinteren 1813—14 og årene fra 1836 til Wulffs død, er af arkivar Peter Kr. Iversen offentliggjort i de sidste årgange af »Sønderjydske årbøger«. Det er disse uddrag, der foreligger samlet i nærværende bog, som udgør 15. bind i »Historisk samfund«s skriftrække.

Et og andet i de offentliggjorte uddrag kan nok forekomme lovlig specielt, men i det store og hele må man, uden at kende dagbøgerne i deres helhed, sige, at udgiveren har været heldig i sit stofvalg. Som dagbøgerne nu foreligger, rummer de i hvert fald et væld af i mange henseender interessant stof. Man får et fængslende billede af en betydelig mand og for sin tid på mange måder typisk personlighed, og dagbøgerne bringer værdifulde bidrag til belysning af Sønderjyllands politiske og økonomiske historie i et bevæget tidehverv; de har da også været stærkt benyttet af professor Fabricius som kilde til hans skildring af tiden 1805—48 i »Sønderjyllands Historie« bd. 4. Sidst, men ikke mindst, vil dagbogsuddragene være en fundgrube af rang for enhver, der beskæftiger sig med vestslesvigsk lokal- og personalhistorie.

Om udgiverens arbejde er iøvrigt kun godt at sige. Den velkrevne indledning indeholder et fyldigt rids af Wulffs levnedsløb og en træffende karakteristik af ham, noteapparatet er uden at være tyngende absolut fyldestgørende, og fortrinlige registre letter udnyttelsen af dagbøgernes mangeartede stof.

Aage Bonde.

Johs. Fog-Petersen: Brogede erindringer. (Borgens forlag, 1955). 280 s.

Den tidligere højskoleforstander, folketingsmand, redaktør og stiftsprovst i Odense Johs. Fog-Petersen har med disse erindringer givet en række billeder af livet i de vidt forskellige kredse, hvor han har haft sit virke. Bogen præges af mildhed og stræben efter retfærdighed, men virker måske også derfor

lidt bleg, ligesom den i høj grad holder sig til skildringer af velkendte træk af den almindelige tidshistorie. Det sidste gælder desværre også afsnittet om Fog-Petersens arbejde på rigsdagen, hvor han 1913—20 som radikal repræsenterede Højrup i Svendborg amt, mens han samtidig i Nykøbing F. redigerede »Lolland-Falsters Venstreblad«. Bedst i bogen synes de steder at være, hvor der indirekte fortælles om sindelag og livsform i kirkelige — især grundtvigske — kredse. Vellykkede kapitler om barndomslivet i en vestjysk, siden i en sjællandsk præstegård, fæstner sig således hos læseren, og det samme gælder for hovedstadens kirkeliv. I 1920 faldt Fog-Petersen ved de tre folketingsvalg, og han optog derefter en præstegerning, først i Vålse, siden i Hans Tausens sogn i København og endelig i Odense. Om præstegerningen handler bogens sidste trediedel, men bortset fra enkelte karakteristikker af fremtrædende gejstlige giver dette afsnit mest træk af tidens almindelige kirkehistorie.

Vagn Dybdahl.

Carl Thalbitzer: Da vort århundrede vågnede. (Berlingske forlag, 1955). 148 s.

»Finanstidende«s mangeårige redaktør, Carl Thalbitzer (f. 1876) har her på knap 150 små sider i erindringsform givet en række småbilleder af livet i Danmark, navnlig København, i tiden ved vort århundredes begyndelse. Det er hverken afrundede, personlige erindringer eller almindelig tidshistorie, men en række spredte betragtninger over hin tid, som en ung mand af det københavnske bourgeoisie lærte den at kende, og som han nu erindreren den. Carl Thalbitzer er en klog samfundsbetragter, og det lønner sig at stifte bekendtskab med hans af kritisk sympati prægede billeder af »dilettantismens tidsalder«. Blandt bogens mere »konkrete« indhold må navnlig nævnes småportrætter af Peter Nansen og af brødrene Brandes, tyngdepunktet er dog skildringen af forholdene i Nationalbanken og af bankkrisen 1908 — når Thalbitzer her mener at være vor første økonomiske journalist, må man dog minde om Marcus Rubins indsats fra slutningen af 1870'erne. Bogen slutter med nogle enkeltheder om Landmandsbankkriserne; man kunne have ønsket, at redaktør Thalbitzer havde skrevet et langt fyldigere erindringsværk med hovedvægten på dansk finansverden.

Vagn Dybdahl.

Marie Boesen: Agnes Smidt fra Lundsmark. Træk af en Livshistorie. (Historisk samfund for Sønderjylland, 1955). 79 s.

Malerinden Agnes Smidt (1874—1952) fra Lundsmark i Vestslesvig er en af vor tids yderst få bildende kunstnere af nogen betydning i Sønderjylland. Hun har iøvrigt på andre områder øvet en værdifuld indsats i landsdelens kulturliv, således før den første verdenskrig ved sine mange sang- og oplæsningsaftener i forsamlingshusene og efter genforeningen ved i en årrække under meget egenartede former at drive en højskole i sin fødeby. Agnes Smidt var i det hele taget en rigt udrustet og meget særpræget personlighed, og fru Boesen har sat hende et smukt minde i denne lille, nydeligt udstyrede bog, som uden at være nogen egentlig levnedsskildring giver væsentlige træk til belysning af Agnes Smidts livshistorie og personlighed, samtidig med at den giver et livfuldt billede af det grundtvigske milieu, som Agnes Smidt voksede op i og alle dage forblev præget af. Bogen er forsynet med nogle udmærkede sort-hvide gengivelser af Agnes Smidts malerier, men indeholder kun lidt om hendes kunst,